

**Видання Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника**

Університет

Грудень 2008 № 12

**З Новим Роком та Різдвом
Христовим!**

Вітання!!!

Вітаємо зі святами!!!

З Новим Роком та Різдвом Христовим!

Ось і закінчується 2008 рік. Попереду новий, рік надій, планів, високих людських сподівань. Сьогодні ми вже можемо з впевненістю говорити про здобуте, пройдене, мріяти про краще майбутнє.

Людське життя, воно різне. Поруч із щастям інколи защемлює серце і паде гірка сльоза розчарування чи втрати. Але в ці години хочеться говорити про радісне, щасливе, величне. Підтвердженням цьому є довгождана і найсвітліша подія для людства – народження Сина Божого Ісуса Христа.

Його поява – символ життя і любові, єднання Землі з Небом, єднання людей із Всевишнім у молитвах. Століття випробовували наш народ різними трагічними і жорстокими подіями. Але він із честю пройшов крізь всі лиха й негаразди, не залишивши й частинки сумніву і зневіри у правильності обраного ним шляху. Апофеозом нашої перемоги стало здобуття вільної, незалежної України. 2009 рік не обіцяє бути легким. Але, впевнений, ми вистоймо, здолаємо всі перепони, якими б страшними вони не здавались, адже у нас за плечима славна історія рідного народу!

Спираючись на досвід минулого, мусимо з подвійною енергією віддавати всі сили для утвердження рідного університету як одного з найперспективніших, найвагоміших наукових закладів не тільки в Україні, а й далеко за її межами.

Ми маємо чим гордитись! У нас допитливі студенти, кваліфіковані викладачі, сучасна науково-технічна база, оснащені навчальні корпуси. Одним словом, створені всі умови для успішного навчання, творчої й наукової праці.

Тож з надією і любов'ю вступаємо у Новий рік! Хай він буде для нас безмежно щасливим і радісним! З Богом у завтрашній день! Веселих Вам свят і смачної куті!

Ректор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника,
член-кореспондент НАН України,
доктор фізико-математичних наук,
професор Богдан Остафійчук

Привітання редакції газети «Університет» з нагоди Новорічних та Різдвяних свят

Дорогі читачі газети «Університет»!

Ми з вами напередодні великих і радісних свят – Нового року та Різдва Христового. Народився Ісус – Спаситель світу. З того часу людство плекає надії на щастя, волю, перемогу правди над всесвітнім злом. Нині ми живемо в інших вимірах, але цінності, даровані Вифлєємським знаменом Божої Зорі, залишилися і надалі орієнтирами для людства.

Давайте зустрінемо Новий рік та Різдвяні свята з Вірою й Любов'ю. Вони є невід'ємними критеріями Божої Істини. Бережіть себе, своїх рідних; не забувайте сімейних святкових традицій, збирайтеся всі разом за Різдвяним столом! Відвідайте у ці святкові дні своїх батьків на селі, друзів, знайомих, усіх, хто в силу тих чи інших обставин залишився самотнім! Нехай у вашому домі назавжди оселиться Ангел добра і ніжності, тепла і злагоди! Хай пам'ять береже тільки приємні миті, а в закутку душі знайде затишок усе те вічне і святе, що є на цій землі!

Працівники нашої редакції і в наступному році намагатимуться звертатися до Вас із добрим і щирим словом, радитися з вами, ділитися планами і творчими задумами.

Найголовніше – це назавжди зберегти у серці вміння у щось вірити, на щось надіятись і когось любити. Нехай цей рік стане для Вас роком Успіху, Любові і Добра!!!

**Христос народився!
Славімо Його!**

Портрети

В роки німецької окупації Станіславський учительський інститут припинив свою діяльність. Майно його було розграбоване, будинок спалений. Після визволення міста від німецьких окупантів новостворений виконком Станіславської Ради народних депутатів ухвалив постанову просити Раду Народних Комісарів УРСР відновити діяльність Станіславського учительського інституту. Було відкрито три навчальні факультети, що функціонували у довоєнний період: історичний, мовно-літературний та

Король Микола Олексійович народився 22 березня 1904 року в селі Варварівка Карлівського району Полтавської області в родині залізничника. У семирічному віці втратив батька. Мати залишилась з трьома малолітніми дітьми (крім Миколи в родині були ще дві сестри). У 1924 році закінчив

у Веселоярській школі Рубцовського району Алтайського краю.

Викладачі фізмату. В центрі М.Король (1940 р.)

Мітинг у Станіславі на честь визволення міста. В центрі М.Король (1944 р.)

Червоноградську технічну середню школу. З 1924 по 1926 рр. працював столяром, потім техніком на Карлівському цукрозаводі. У 1926-1927-учитель в Олешівській школі Кадіївського району Донецької області. Пізніше

Повернувшись з евакуації, 1 березня 1944 року був призначений виконуючим обов'язки директора Станіславського учительського інституту. Саме завдяки його організаторським здібностям відновлено діяльність цього навчального закладу. Коли у травні 1945 року він передав керівництво інститутом новопризначеному директорові, навчальний заклад діяв уже повноцінно. В інституті був сформований і працював професійний педагогічний колектив, набрано

фізико-математичний. Контингент прийому на перший курс цих факультетів у 1944-1945 роках був установлений у кількості 180 чол. При інституті організовувались однорічні підготовчі курси з контингентом слухачів у кількості 150 чол. На другий курс повернулося 13 колишніх студентів, які у 1945 році отримали дипломи вчителів української мови й літератури, російської мови й літератури, історії, фізики й математики. Багато зусиль для відновлення діяльності інституту приклав довоєнний декан фізмату Микола Король. Так як колишній будинок інституту був спалений, треба було шукати нові приміщення для студентських аудиторій, лабораторій та кафедр, комплектувати викладацький колектив, набирати контингент студентів, організувати навчально-виховний процес. Весь тягар організаційної, господарської та навчально-виховної роботи ліг на плечі призначеного виконуючим обов'язки директора інституту Миколи Короля, що займав цю посаду з 1 березня 1944р. по травень 1945 р. Серед портретів керівників нашого університету нема його портрету, так як він офіційно не був його директором а тільки виконуючим обов'язки. Але внесок Миколи Короля у становлення післявоєнного інституту, заслуговує на пошану до нього, адже з березня 1944 по травень 1945 років (найважчий воєнний період) він був фактичним його керівником.

- викладач навчального комбінату тресту "Свердловугілля" Ровенського району Донецької області. У 1932 році М.Король закінчив відділ соціалістичного виховання Луганського інституту народної освіти. 1933-1934 - викладач

і директор трьохкласної школи у місті Костянтинівка Донецької області. У 1934-1939 - викладач, завуч, директор Костянтинівської середньої школи №2. З грудня 1939 по березень 1940 - завідувач шкільним відділом Станіславського міськвнб, а з 1 березня 1940 року по 1 липня 1941 - викладач математики і декан фізико-математичного факультету Станіславського учительського інституту.

З початком Другої світової війни працівники державних і партійних установ були евакуйовані зі Станіслава, в тому числі й Микола Король. З 1 липня 1941 року по мобілізації 10 місяців працював у Новосибірську інженером-методистом технічного навчання робітників та працівників управління 702 заводу, потім до січня 1944 року - викладачем математики

відповідний контингент студентів на всі три факультети, розпочався ремонт корпусу, спаленого в роки Другої світової війни. З травня 1945 поверсень 1946 рр. Микола Олексійович працював заступником директора з навчальної роботи і старшим викладачем. У 1946 році М.Король за станом здоров'я був звільнений з посади заступника директора інституту. До 1964 року займав посади старшого викладача, зав. кафедри математики, декана фізико-математичного факультету. Працював над кандидатською дисертацією "Письмові роботи з математики у школі". Вийшовши на пенсію, до січня 1974 року викладав на кафедрі математики з погодинною оплатою.

Юрій Угорчак

Славні сини України

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПРОВІДНИКА ОУН СТЕПАНА БАНДЕРИ НА ПРИКАРПАТТІ

Як відомо, за радянських часів та комуністичного режиму в Україні будь-яка інформація про життя та діяльність провідника ОУН Степана Бандери і його сподвижників перебувала під цілковитою забороною. Тому заслуговує на увагу патріотичний вчинок української еміграції в Німеччині та Великобританії, які в Мюнхені, де було підступно вбито С.Бандеру агентом Москви, встановили надмогильний пам'ятник, а в Лондоні у 1962 році відкрили Музей української визвольної боротьби імені Степана Бандери. Очолив його Василь Олесків, який в інтерв'ю лондонському радіо Бі-Бі-Сі 1 січня 2002 року повідомив, що після того, як сім'я С.Бандери виїхала з Мюнхена до Канади і виникла небезпека для втрати особистих і родинних речей Провідника ОУН, Провід української еміграції ухвалив створити в Англії музей для збереження приватної колекції Степана Бандери, тобто його бібліотеки, робочий кабінет, ікони, світлини, одяг, в якому був лідер українських націоналістів у день трагічної загибелі 15 жовтня 1959 року. В експозиції музею є посмертна маска, деякі меблі з його квартири, а також запис голосу самого Бандери, який більше ніде не зберігся, та бюст провідника ОУН роботи скульптора родом з Прикарпаття Михайла Черешньовського (1948).

Вшанування пам'яті С.Бандери стало можливим в Україні, зокрема у Галичині, лише наприкінці 80-х років в умовах краху радянського тоталітарного режиму та наростання національного відродження. 14 жовтня 1990 року з ініціативи Спільноти націоналістичної української молоді (СНУМ) у рідному селі Провідника ОУН Старому Угриніві на Івано-Франківщині відкрито перший в Україні пам'ятник Степанові Бандері на подвір'ї родинного обійстя. Його автором був скульптор і архітектор Віктор Рожик із Житомирщини. Урочисте відкриття погруддя славного сина України, обрамленого тризубом та національними синьо-жовтими прапорами не залишилося поза увагою засобів масової інформації тоді ще існуючого СРСР, особливо російських. Центральні московські газети на замовлення опублікували низку статей „радянських патріотів” з приводу встановлення пам'ятників С.Бандери в Старому Угриніві на Калушці, Є.Коновальцю в Зашкові та воюкам

дивізії „Галичина” під Бродами на Львівщині. На жаль, від проголошення

свого обурення антиукраїнські сили перейшли до диверсій. 30 грудня 1990 року вибухівкою було знищено перший пам'ятник Степану Бандері в с.Старий Угринів. З нагоди 50-річчя проголошення у Львові акту відновлення Української держави прикарпатці знову відкрили 30 червня 1991 року новий пам'ятник Провідникові ОУН. Але 10 липня пролунав другий вибух, який не тільки зруйнував пам'ятник, але й важко поранив 21-річного члена СНУМу з Калуша – Василя Максимчука, що оберігав його. Поранення ніг отримав ще один охоронець – місцевий житель села. За свідченнями очевидців, злочин здійснили шестеро військових

Художньо-меморіальна дошка на честь пам'яті сина калуського краю С. Бандери на вулиці його імені в м. Калуші

у маскувальних халатах. Мабуть, така ж доля чекала й на третій пам'ятник

Історико-меморіальний музей Степана Бандери в с.Старий Угринів Калуського району Івано-Франківської області

С.Бандері, якби не проголошення Акту Незалежності України та грудневий референдум 1991 року.

Разом з тим, на Прикарпатті прокотилася хвиля багатолюдних зборів на знак протесту проти руйнування пам'ятників лідерам національно-визвольної боротьби. Так, на зборач

демократичних сил м. Коломиї було прийнято ухвалу присвоїти одній з

Пам'ятник С.Бандері в Коломиї

вулиць міста ім'я Степана Бандери і встановити йому пам'ятник, який було урочисто відкрито 18 серпня 1998 року. Це була точна копія пам'ятника, двічі зруйнованого у рідному селі С.Бандери – Старому Угриніві. У 1999 році на честь 90-річчя від дня народження С.Бандери вдячні коломияни замінили його погруддя, встановлене раніше, на вилите з бронзи (автор В.Рожик). Його освятили отці УГКЦ та УПЦ Київського патріархату владика Василик та о.Іоан.

17 серпня 1992 року під час Всеукраїнського свята „Гомін Чорного лісу”, що проводилося на Калушці з нагоди відзначення 50-річчя створення УПА, в присутності великої кількості людей та представників громадськості урочисто відкрито третій скульптурний пам'ятник Провідникові ОУН – Степану Бандері в рідному селі Старий Угринів. Його автори – скульптори М.Посікіра, Л.Яремчук та архітектор З.Давидюк. Наступного дня, 18 серпня 1992 року, в Калуші відбулося

урочисте відкриття та освячення художньо-меморіальної дошки С.Бандері на одному з будинків вулиці, названої в його честь. (Скульптор В.Довбенюк, архітектор П.Пострельоний).

Одночасно, в тому ж році в с.Старий Угринів в єдиній кімнаті

Славні сини України

уцілілого будинку (плебанії) параха Андрія Бандери, в якому 1 січня 1909 року народився син Степан, місцевими краєзнавцями і патріотами був створений перший музей Степана Бандери.

У 1996 році Івано-Франківська облдержадміністрація прийняла рішення про створення в с. Старий Угринів Калуського району історико-меморіального комплексу Степана Бандери. Було розроблено архітектурний проект і 1 січня 1998

17 жовтня 1990 року на фасаді висотного будинку на вулиці імені С.Бандери урочисто відкрито горельєф Головному провідникові ОУН, уродженцю нашого краю Степану Бандері

року закладено і освячено наріжний камінь під будівництво музею. В наріжний камінь вкладено капсулу з текстом-посланням до майбутніх поколінь, який прочитав онук Степан Бандера-молодший, що вперше побував на батьківщині свого діда. В наступні роки на подвір'ї родинної садиби, неподалік пам'ятника С.Бандери, було споруджено сучасну будівлю нового музею. Меморіальний комплекс урочисто відкрито і освячено 30 грудня 2000 року. Але експозиція музею вимагала значного поповнення і розширення. У січні 2002 року Івано-Франківська обласна рада прийняла рішення про передачу історико-меморіального комплексу Музею С. Бандери в управління та на баланс Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Науково-методична

рада тоді історичного факультету при безпосередній участі автора цих рядків, спільно з колективом працівників музею, розробили нову концепцію музею, реалізація якої вимагає значних фінансових затрат на художньо-дизайнерське оформлення експозиції залів, а також виявлення нових речових і документальних експонатів, які мають переважати в історико-меморіальному музеї.

В цьому році вищеназваний музей в с. Старий Угринів знову увійшов в структуру обласного управління культури і став філією Музею визвольних змагань Прикарпатського краю, створеного в м.Івано-Франківську у 1997 році. Разом з тим, на сьогоднішній день, не дивлячись на велику пророблену роботу у справі вшанування пам'яті родини Бандерів, є ще чимало проблемних завдань, стосовно завершення створення історико-меморіального комплексу.

Через кілька років після відкриття першої експозиції Історико-меморіального Музею Степана Бандери в новозбудованому сучасному приміщенні колектив музею при допомозі істориків-краєзнавців з Прикарпатського національного університету почав розробляти концепцію створення на території садиби родини Бандерів меморіального комплексу під відкритим небом. До пам'яток історії і культури було віднесено уцілілу частину хати, де народився Степан Бандера (меморіальна частина діючого музею), каплицю св.Покрови, кам'яну криницю, залишки зруйнованих пам'ятників С.Бандері і новозбудований (втретє) пам'ятник та сучасну архітектурну споруду музею.

У 1993 році пам'ятник і хату, в якій народився Степан Бандера, взято під охорону держави як пам'ятки історії та культури.

Чимало зроблено для вшанування пам'яті С.Бандери та його сподвижників у м. Івано-Франківську. 17 жовтня 1999 року на фасаді висотного будинку по вул. С. Бандери урочисто відкрито бронзову художньо-меморіальну дошку. Барельєф Провідникові ОУН був освячений владицею Іринеем, а колишній барельєф-триптих, що символізував ілюстративно національно-визвольну боротьбу було передано Музеєві С. Бандери в Старий Угринів.

27 грудня 2007 року Івано-Франківська обласна рада ухвалила 2008 р. вважати Роком С.Бандери. Відповідно депутати Івано-Франківської міської ради прийняли рішення до 100-річчя з дня народження С. Бандери спорудити йому пам'ятник на Європейській площі міста, яка об'єднує вулиці С. Бандери,

С.Коновальця і Л. Ребета. Спорудження пам'ятника планують завершити до кінця грудня цього року.

Восени 2007 року неподалік Івано-Франківська в с.Узині Тисменицького району з нагоди

Пам'ятник провідникові ОУН С.Бандері в його рідному селі Старий Угринів

ювілею та 65-річчя УПА встановлено пам'ятник С.Бандері (скульптор – лауреат Державної премії України імені Т.Г.Шевченка Василь Вільшук). У відкритті пам'ятника брав участь односельчанин, колишній член ОУН, Григорій Устинський (зараз громадянин Канади), який матеріально сприяв його спорудженню.

Такою, далеко не повною, є хронологія вшанування в нашій області пам'яті видатного українця Степана Бандери, який був і залишився назавжди вірним сином України, став прикладом до згуртування національно-патріотичних сил у боротьбі з ворогами української державності.

Сподіваємося, що наша розповідь про увічнення пам'яті провідника ОУН Степана Бандери на Прикарпатті та за її межами послужить добрим прикладом визнання національно-визвольної боротьби всього українського народу, який такою дорогою ціною здобув Незалежність.

**Богдан Гаврилів, доцент
кафедри історії України
Інституту історії і політології.**

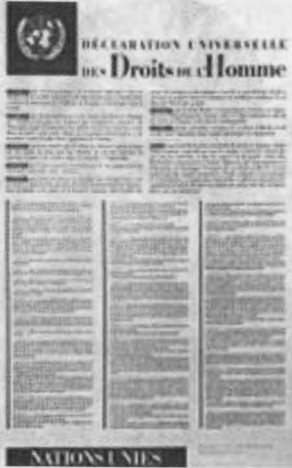
11 грудня цього року в нашому університеті відбулась міжнародна наукова конференція "Степан Бандера в українському національно-визвольному русі", присвячена 100-річчю з дня народження Провідника ОУН.

Знай свої права

Гімн людині

10 грудня весь світ святкує 60 річний ювілей Загальної декларації прав людини, яка стала стрижнем і основою для подальшого кодифікаційного та нормативного процесу. Саме цей гімн свободі, волі, рівності людей був проголошений у 1948 році. Тобто, після

важких і лихолітніх подій двох світових воєн, людство нарешті опам'яталося і згадало про найдорогоцінніше, що не влада, гроші чи слава, а людина є основною частинкою і елементом Землі. Тому цей «консенсус народів» можна назвати видатним документом в історії людства.

Зупинимося детальніше на питанні розроблення та проголошення «Хартії вольностей для всього людства». (Один із синонімічних епітетів Загальної декларації).

Тож, як воно було? Процедура створення - досить довга і складна. Щоб зрозуміти, треба навести приклад з документації Генеральної Асамблеї ООН, де зазначається, що голосування за світовий документ проходило 1400 разів, тобто, фактично, по кожному слову і кожній поправці. І все-таки, на 183-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року Загальна декларація прав людини була прийнята абсолютною більшістю голосів представників з 56 держав, що брали участь у голосуванні. 48 проголосували «за», лише 8 «утрималось», на жаль, серед них була тодішня Українська РСР. Звичайно, зараз це все історія і Україна із здобуттям незалежності відповідно до Конституції використовує положення Декларації. Таким чином, отриманий видатний Документ, який включає у свою структуру преамбулу і 30 статей. В це число ввійшли найосновніші принципи прав людини.

Основним елементом для визнання права і свободи є гідність особистості, яка кваліфікується як невід'ємна властивість (ст. 1).

Світ є великим і різноманітним,

кожна людина відрізняється одна від одної, якщо не зовнішніми, то внутрішніми особливостями. Тож Декларація проголошує рівність прав і свобод кожної особи незалежно від кольору шкіри, національності чи ідеології (ст.2).

Тобто людина возвеличується як недоторкана особа, піднімається над системою, глобальними процесами, стає незалежною, вільною, хоча і зв'язаною узами закону. Звичайно, це на благо особистості!

У наступних статтях дається загальне розуміння громадських і політичних прав, що включають право на життя, на свободу і особисту недоторканість, отже, на найдорожчі скарби людини. Але враховуються і соціально-економічні та культурні права, без яких на сьогоднішній день не можливо і кроку ступити чи самореалізувати себе.

Отже, як зазначається в преамбулі, прагненням людей є створення такого світу, де «існуватиме свобода слова і свобода переконання, не буде страху і злиднів», інакше кажучи, для нормальної життєдіяльності людини потрібен весь комплекс прав.

Звичайно, Декларацію можна вважати найбільшою перемогою світової демократії, але останнє слово залишається за кожною із держав. Оскільки життя вимагало не тільки простої декларативності постулатів, але і їх втілення у практичну діяльність.

На жаль, сьогодні у світі ще існує дискримінація та недотримання прав людини. Яскравим прикладом цього виступає сучасна економічна криза, під час якої спостерігається неумисне обмеження прав, що зачіпляють соціально-економічні інтереси людини.

Але в душі жевріє надія, що такого роду недоліки будуть викориненні в близькому майбутньому.

А зараз варто схилити голову і поаплодувати усім причетникам і винуватцям даного документу, який шліфувався і плекався протягом довгої історії. Лийшов ХХ ст. викристалізувався в Загальну декларацію прав людини, що, незважаючи на свій «пенсійний вік», ще довго служитиме майбутнім поколінням еталоном демократії.

**Наталія Абрамчук,
студентка II курсу
Інституту історії та політології**

Студент 2009

Ми – духовні! Ми – сучасні студенти!

Напередодні Нового року ми полюбаємо мріяти... Про те, яким буде наступний рік, що нас чекатиме у майбутньому, якими будемо зрештою ми самі?

Оскільки я студентка, то не дивно, що мені закортіло помріяти про студента -2009, сучасного українського студента. Хто він? Який він? Про що мріє та куди прямує?

Почати хочеться із найголовнішого

- з духовності. Саме вона знаходиться у стані кризи. Актуальність вічних питань не залежить від віку, однак для молодих людей їхня невирішеність найчастіше призводить до глибокої особистісної кризи, втрати сенсу життя.

Такі процеси не є дивиною, адже протягом років незалежності нашої держави основним завданням державного управління був розвиток економіки, а питання духовного виховання практично не бралися до уваги. Відсутність чіткої програми духовного відродження гальмувала втілення будь-яких реформ у всіх сферах суспільного життя.

Духовність – це інтенція людини до вічних цінностей, це основа наступності поколінь, підтримки людського способу життя. Духовність – специфічнолюдська якість, яка визначає мотивацію й зміст, спрямованість поведінки особистості. Багатолика духовність проявляється у моральній, політичній, релігійній, естетичній, художній, але особливо значуща у сфері моральних відносин. Виховуючи духовність, ми розвиваємо насамперед моральну свідомість: моральних норм, принципів, ідеалів, понять.

На даному етапі розвитку сучасну Україну можна віднести до трансформаційної культури, адже зараз відбувається радикальна зміна досвіду поколінь, що сприяє утворенню культурологічного вакууму. Цей кризовий стан особливо гостро

виявляється у молоді, оскільки швидко зміна соціокультурних обставин не сприяє конструктивному процесу особистісного становлення.

Слід зауважити, що проблема розвитку духовності студентства є вагомим як проблема прояву свідомості дорослого життя для юнацтва в наш час.

Теперішній стан духовності студентів обумовлений сучасною освітньою ситуацією в межах якої ніяк не можуть позбутися педагогічних стереотипів, що існували у соціалістичному суспільстві. Традиційна система навчання, що є доволі стійкою та консервативною, діє як замкнений розподільник знань, а тому й не сприяє динамічній розмаїтості навчальної діяльності. Духовний же розвиток студента відбувається під внутрішнім контролем особистісних потреб, вплив на які обмежений у нашій системі освіти.

Тому необхідність переорієнтування цілей освіти на духовність є беззаперечною. Фундаментальним чинником повинна стати орієнтація на духовність особистості студента, оволодіння ним світовими і вітчизняними цінностями.

Духовно розвинута особистість студента проявляється не тільки у цілеспрямованому та «сродному» навчанні, але й у зрілій громадянській позиції, усвідомленні своїх прав та обов'язків.

Сучасний студент повинен дивувати викладачів своїми знаннями, не проходити байдуже повз невідоме, дотримуватись власної аутентичної позиції.

Студенте!!!

Задумайся над своїм майбутнім!!! Адже якість отриманих тобою знань визначатиме тебе в подальшому як особистість. Сподіваюся, що у наступному році наших викладачів чекатимуть небайдужі, активні та свідомі студенти, які прийшли до університету не заради здобуття певного фаху або вищої освіти, чи тому, що так захотіли їхні батьки, а тому, що - бачать себе у майбутньому самореалізованими у цій галузі.

**Давиденко Ірина,
студентка III курсу
філософського факультету**

Андрій Шекерик-Доників СВЯТВЕЧІРНІ ЗВИЧАЇ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

(Жаб'є)

Хоча всю Гуцульщину обов'язують однакові звичаї, то все ж таки вони в деяких сторонах різняться трохи від себе. Ці ріжниці, що витворились під впливом місцевих відносин, власне характеризують дану місцевість. В нас, у Жаб'ю, є звичай, що "вінчованне" починає вівця. Рано перед Свят Вечором газда вводить білу вівцю до хати й починає "вінчованне":

— Газдине ти моя, із цим Светим Вечором вінчую тебе оцев вівцев, щастем, здоровлем та многа літами. Абес була сита, ек земля, багата, ек хліб, а красна, ек весна. Аби тобі ніколи не зводилася худібка, ек те Боже Свето ніколи не звидеси ...

Добре, як у той день увійде перша дівчина в хату, бо цілий рік будуть родитися телички й ягнички (вони в господарстві вартніші за баранів чи бичків).

Треба в той день поховати всі курмеї (шнури), щоб не провокувати цього сотворіння. Сокири теж не можна оставляти на оці, бо цілий рік будуть птиці довбати зерно й дерева.

Хто зранку перед Свят - Вечором пчихне, той цілий рік буде щасливий. На Гуцульщині, бодай у нас, в Жаб'ю, не варят на Свят-Вечір дванадцять традиційних страв. Характеристичне те, що не подають борщу на Свят-Вечір. Стіл застеляють отавою, перетикаючи ріжним насінням. В рогах стола кладуть по зубчику часнику... проти уроків. Стіл не застеляють, як це всюди водиться, білою скатертю, тільки вовняною, писаною. Це має свою причину в тім, що гуцули випасають на полонинах багато овець, тож і килимів у них не бракує. Під стіл кладуть ярмо і сідло, щоб коневі нічого злого не трапилося. На землю під столом натрушують отави, а діти блеють, як вівці, ревуть, як корови, й іржуть. Це на те, щоб маржина не зводилася. Під скатерть кладуть ще перев'язані волічкою ножиці. Як ножиці ті зв'язані, так зв'яжуться вилиці звірям та всім лихим людям. Газдиня затикає ще отавою всі діри в лавицях. Це, щоб так заткались уста лихим людям і обмовникам.

На Свят-Вечір не вільно лягтися, бо хто в той день лається, то цілий рік буде незгідливий. Страви святвечірні складається одна за одною на лавиці коло стола (коли там не вміщуються), щоб не потребувати під час вечері вставати з місця, бо «ек тогди чоловік встає, то цілий рік не має відпочинку». Як заблісне на небі зірка, газда виходить надвір і випалює з пістоля. Після того газда входить у хату, бере під праве плече хліб, у праву руку миску, що в ній змішані всі страви, а в

ліву каганець з ладаном і так обходить три рази ціле обійсте, щоб відігнати злих духів. Врешті стає на подвір'ю і голосно запрошує всі нечисті сили й градяного царя на вечерю: «На Свят-Вечір родивемиси, на Свет-Вечір хрестивемиси. Пречиста Діва на злотім крижмі мне держала, у змієвім озері мне купала. Градівники, чорнокнижники, мольфарі, планетники, лиски, вовки, медведі, прошу вас на вечерю!..»

Так кличе газда три рази, а потім гордо й відважно закінчує:

— Коли ви тепер не ласка прийти на Свету Вечерю, на дари Божі; на страви ситі, на палені горівки, на велике добро, то не майте моци й путері прийти тоги, ек ми вас не просимо.

Газда зачиняє двері, щоб нечиста сила не вдерлася до хати. Потім вітає рідню:

— На много літ з светками!

Вечеря починається спільною молитвою, до якої всі стають навколішки. Опісля газда бере з миски жменя бобу (характеристичне, що в Жаб'ю не кидають до стелі кути, як деінде) і кидає ним на піч. При тім кличе всю маржину і бажає, щоб росла й скакала скоро, як скоро біб летить до стіни. Тепер віншує газда, й рідня сідає за вечерю. Ідять за чергою: пшеницю, пироги, голубці, росівницю, вар з сливок з фасоліями, а наприкінці чай. По вечері дівчата йдуть надслухувати «відків доля прийде». Як заірже кінь, то це знак, що в тім році сподіватись бояр. Котрій дівці це трапиться, то певно до року вийде заміж. З котрої сторони почує дівка голоси, з того кута її суджений буде. Не добре, як у тім менті собаки забрехали б, бо це означало б, що без брехень не обійшлося би. Як свиня у хліві чухається на Свят-Вечір, то це знак, що майбутній чоловік буде дуже упертий.

На Свят-Вечір відвідує себе взаємно рідня, а то й сусіди. Сідаючи за стіл, здмухують з лави, щоб не присісти якої помершої душечки, бо їх у цю годину повно в хаті. Згодом звідкись і музика береться під вікно й проситься до хати: «Миром газди! Чи приймете нас у гості?»

А газди віджартовують:

— Ми думали, що ви вже не прийдете, бо сьогодні то, й щезби чатує на порядних людей, а не таких, ек ви...

Музиканти теж знають, що відповіді:

— Е, ми знаємо Обертин.

А як «тот» на правду чіпляється, то треба тільки кричати: «Не добрий вечір, не йду з вечерю» і треба манити (ошукувати) Юду.

Барвна, весела й тасмнича наша рідна Гуцульщина. Жаль тільки, що так мало нею займаємося і дозволяємо в багато дечому іншим виручати себе.

Скарб українського народу

Кожна нація, кожен народ має свої звичаї, що виробилися протягом багатьох століть і освячені віками. Але звичаї - це не відокремлене явище в житті народу. Це втілені рухи і дії світовідчуття, світосприйняття та взаємини між окремими людьми. А ці взаємини і світовідчуття безпосередньо впливають на духовну культуру народу, що в свою чергу впливає на постання народної творчості.

Ми, українці, нація дуже стара, древня. Свою культуру наші пращури починали творити ще до християнського періоду. Тому маємо у своїх звичаях ознаки поєднання староукраїнської, дохристиянської та християнської культур. Тепер ми не уявляємо Різдва без куті, а Великодня без писанки. На час, коли святкуємо Різдво, ще до Християнства припадало свято зимового повороту сонця, що означало народження нового місячного року.

4 грудня українці святкують Введення у храм Пресвятої Богородиці, що в народі названо Введенням Господнім. Саме в цей день Матір Божа вперше ввійшла в Господній храм, і залишилась служити йому назавжди. Свято це незвичне для жінок та дівчат, оскільки представницям жіночої статі забороняється в цей день ходити у гості, відвідувати родичів, друзів. Зате чоловіків радо приймають в кожній оселі, пригощаючи найкращими наїдками. Вважається, що після приходу статного, сильного, грошовитого чоловіка у хаті цілий рік буде злагода і достаток. А ще у народі кажуть: як проведеш цей день - так і цілий рік буде! У різних місцевостях свято це по-різному святкують, але скрізь спостерігається одна мета - закликати багатий врожай, сімейний добробут та щастя.

За три дні по Введенні - 7 грудня, день Великомучениці Катерини. Вранці, до сходу сонця, дівчина йде у садок й зрізає гілочку вишні. В хаті ставить її у склянку води і чекає Меланки. Якщо вишня за цей час зацвіте - добрий знак, бо й доля буде цвісти. Коли ж всохне - чекай неприємностей.

Наступне у грудневому календарі церковних свят - 13 грудня - у народі святкують святого Андрія Первозванного. І хоча Андрій Первозванний - християнський святий, народні ж звичаї в цей день мають дохристиянський характер: вгадування майбутньої долі, ворожіння, заклинання. Зараз деякі вчені сходяться на думці, що ці звичаї нічого спільного зі святом не мають. А звичаї ворожити у цю ніч виникли тому, що ще у старовину свято Андрія збіглося з

якимось язичницьким і поєдналося з християнським.

Як би там не було, а з давніх-давен у ніч на Андрія дівчата ворожать. Може, не зовсім щиро, але десь в глибині душі вірять, що знатимуть свою долю. Способів є безліч, було б бажання! Так, напередодні свята друзі на тринадцяти маленьких папірцях пишуть дівчатам чоловічі імена. Перед тим, як лягти спати, дівчина розкладає їх під подушкою, а 13 грудня вранці, спростоння, виймає один з-під подушки. Яке ім'я на ньому написано, таке й у нареченого буде. Можна також вийти на вулицю, запитати ім'я першого зустрічного. Так буде називатися і наречений. Крім цього, пекли дівчата на Андрія пиріжки. Позначивши кожна свій окремою позначкою, розкидали їх

на підлогу і впускали в хату голодного пса. Віні «вирішував долю дівчини»: чий пиріжок проковтне першим, та дівчина перша й заміж вийде. Якщо віднесе у якийсь темний кут - так і доля занесе дівчину в чужі далекі краї. Найгірше, якщо надкусить і покине. Цікавились дівчата і ким буде майбутній чоловік. Щоб взнати це, посипали підлогу пшеницею, ставили мисочку з водою і дзеркальце. Впустивши в хату півня, спостерігали за ним: якщо нап'ється води - чоловік буде п'яницею, кльоне зерно - господарем, а глянє у дзеркало - ледарем.

В ніч на Андрія хлопці мають найбільш прав на бешкетування. Вони цієї ночі стараються якнайбільше дівчатам нашкодити. Ще б пак, адже це єдина ніч у році, коли парубкам люди всі бешкети пробачають! Кажуть - дарма, бо роботи в міліції прибавляється: пограбування, вбивства і навіть згвалтування (!!!) Чи то парубки змінилися? Чи жартів їх не розуміють? Не знаю! Але свято з кожним роком набирає все більш злочинного забарвлення і зараховується до тих днів у році, коли міліціонери мають вдосталь роботи...

Запах Різдва!

... За тиждень до Різдва мама вирушала в ліс. Сніги були такі глибокі, що по пояс приходила в снігу. У лісі вибирала зимову красуню найкращу: струнку, з чудовим верхом і пишними гілками.

Втомлена, знесилена, змерзла, але щаслива. Обличчя світилось радістю, в очах горів вогонь: вона дітям принесла ялинку.

Нас було четверо. Ми чекали цього свята цілий рік. Чекали того зимового приходу мами, яка приносила з лісу зелену, запашну красуню. Ставили її на видному місці у відро з піском, щоб якомога довше відчувати запах, присутність лісової гості. Прикрашали цукерками, які не їли - берегли заради пишного колі красуні. Були, правда, й моменти хвилинної спокуси, коли так хотілося того завжди недостатнього задоволення - з'їсти цукерочку. Маленькі червоненькі яблучка за хвостики підвішували на красуню-ялинку. Радості не було меж! Кидали пухнасту вату, що, як білі сніжинки, оселялась на гілках зимового дерева. Все було в одній кімнаті: ми прикрашали ялинку, мама готувала святу вечерю, батько приносив у хату дідух, стелив його під святковий стіл. В хаті пахло свіжими яблуками, кутею і сіном. Це був надзвичайний запах - поєднання всього живого, свіжого, неповторного.

Проїшли роки... Зараз уже нема того духу зимового дідуха, того відчуття радості, святковості, сімейного щастя та єднання. Можливо, тому, що ми далеко від батьків (хоча як і колись збираємось за святковим Різдвяним столом), можливо, у нас немає бажання іти в ліс по ялинку для своїх уже стареньких батьків (хоча вони колись старались для нас). Немає тих снігів, щоб провалитися по пояс... Та насправді не вистачає головного - іскри Різдва в очах і палахкотіння наших сердець!

Наталя Криворучко,
студентка II курсу
Інституту історії і політології

Спорт

Нещодавно у нашому місті відбулися міжнародні змагання зі спортивної ходьби. У змаганнях взяли участь спортсмени з Білорусії, Литви, Молдови, Польщі, Сербії, Словаччини та України.

Начальник юридичного відділу нашого університету, депутат міської ради Василь Кричун завоював срібну медаль і кубок. Отримав також спеціальний приз як найстарший учасник змагань.

Фінансової підтримки з боку влади організував участь збірної команди області у чемпіонаті України з легкої атлетики серед ветеранів (понад 30 років). Ми непогано виступили, здобули певний досвід. Цього року, в липні у Києві відбувся чемпіонат України. Збірна команда нашої області завоювала перше місце. У вересні в Ялті відбулися змагання на Кубок України з легкої атлетики. Ми у нелегкій

ініціативи вирішила серйозно займатися спортом і сама вибрала вид спорту, який їй подобається. Вже кілька років вона віддає свої сили таеквондо. Це такий своєрідний бокс, де удари наносяться не тільки руками, але й ногами. Двічі вона займала перші місця у чемпіонатах України. У жовтні цього року у змаганнях за Кубок світу, що проходив в Італії, здобула срібну медаль. Тепер

Наш кореспондент взяв інтерв'ю у Василя Кричуна.

Кореспондент: Пане Василю, розкажіть про свої заняття спортом.

Кричун: Спорт я почав займатися у 2006 році, після виходу на пенсію. Ще працюючи методом української нетрадиційної медицини провів оздоровлення та омолодження організму. Так, як протягом двох років я ніде не працював, то у мене появилось багатогодинного часу. У 2007 році з власної ініціативи та без жодної

боротьби здобули перше місце.

У різних видах здобули 11 нагород. Вагомий внесок в загально-командні перемоги внесли Роман Глушак з Долинського району, Дорундяк Світлана з Коломиї, до речі, працівниця нашого університету, івано-франківці Ігор Костюк, Василь Кричун, Петро Морикот, Ярослав Остафійчук та Ярослав Пилипчук.

Кореспондент: Мені відомо, що Ваша внучка теж успішно займається спортом. Це з Вашої ініціативи?

Кричун: Ні, вона сама з власної

готується до чемпіонату світу, який відбудеться у 2009 році.

На днях за перемогу на Кубок України з легкої атлетики і вагомий внесок у розвиток фізичної культури та спорту Івано-Франківська ОДА і обласна рада нагородили начальника юридичного відділу університету Василя Кричуна грамотою та грошовою премією. Грамоту В.Кричуну вручив ректор університету.

Наш кор.

Бібліографія

1. 22.14я721
Б 36 Бевз, Григорій Петрович
Алгебра [Текст]: підруч. для 8 класу. / Г. П. Бевз, В. Г. Бевз. – К. : “Зодіак-ЕКО”, 2008. – 256 с.
2. 22.151.54я73
Г 85 Гриньов, Борис Вікторович
Аналітична геометрія [Текст]: підручн. / Б. В. Гриньов, І. К. Кириченко. – Харків : Гімназія, 2008. – 340 с.
3. 22.151.51я73
Г 85 Гриньов, Борис Вікторович
Векторна алгебра [Текст]: підручн. для вищих навч. закл. / за ред. О.М.Литвина. / Б. В. Гриньов, І. К. Кириченко. – Харків : Гімназія, 2008. – 164 с.
4. 22.143я73
Г 85 Гриньов, Борис Вікторович
Вища алгебра [Текст]: підручн. для вищих навч. закл. / Б. В. Гриньов, І. К. Кириченко. – Харків : Гімназія, 2008. – 182с.
5. 22.151я721
Б 36 Бевз, Григорій Петрович
Геометрія [Текст]: підручник для 8 класу. / Г. П. Бевз, В. Г. Бевз, Н. Г. Владімірова. – К. : Вежа, 2008. – 256 с.
6. 22.174я73
Б 24 Бардачов, Юрій Миколайович
Дискретна математика [Текст]: підручник / за ред. В.Є.Ходакова. - 2-е вид., переробл. і доп. / Ю. М. Бардачов, Н. А. Соколова, В. Є. Ходаков. – К. : Вища школа, 2007. – 383с.
7. 22.3я73
3-14 Загальна фізика:
Збірник задач: Навчальний посібник / Ред. Гринь Л.І., Попеначенко Л.І. – К. : Вища школа, 1993. – 359 с., іл.
8. 22.1я73
3 41 Збірник задач з фінансової математики [Текст]: навч. посіб. / О.Д.Борисенко, Ю.С.Мішура, В.М.Радченко, Г.М.Шевченко. – К. : Техніка, 2007. – 256 с.
9. 22.122
Р62 Роженко, Н.М.
Квантовая логика (Очерк теории и история) / Н. М. Роженко. – К. : Вища школа, 1993. – 140 с.
11. 34.2я73
М 54 Металознавство: Підручник./О.М.Бялік, В.С.Черненко, В.М.Писаренко та ін. - 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : ІВЦ “Вид-во “Політехніка”, 2008. – 384 с.
12. 32.973я73
С 17 Самсонов, Валерій Васильович
Методи та засоби Інтернет-технологій [Текст] : навч. посібн. / В. В. Самсонов, А. Л. Єрохін. – Харків : Компанія СМІТ, 2008. – 264 с.
13. 22.151.34
Н 28 Нарисна геометрія. Інженерна та комп'ютерна графіка: Навч.-метод. комплекс. – К. : НАУ, 2006.
14. 22.3я73
С34 Сивухин, Д.В.
Общий курс физики: Термодинамика и молекулярная физика : 2-е. изд., испр. / Д. В. Сивухин. – М. : Наука, 1979. – 552 с. с илл.
15. 32.973я73
Б 81 Бондаренко, Михайло Федорович
Операційні системи [Текст]: Навч. посіб. / М. Ф. Бондаренко, О. Г. Качко. – Харків : Компанія СМІТ, 2008. – 432 с.
16. 31.211я73
О 75 Основи теорії кіл [Текст] : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. В.М.Шокала та В.І.Правди. Ч.1. – Харків : Компанія СМІТ, 2008.
17. 31.211я73
О 75 Основи теорії кіл [Текст] : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. В.М.Шокала та В.І.Правди. Ч.2. – Харків : Компанія СМІТ, 2008.
18. 31.211я73
О 75 Основи технічної електроніки [Текст]: у 2 книгах /М.Б.Гумен, А.М.Гуржій, В.М.Співак та ін. Книга 1. Теорія електронних кіл. – К. : Вища школа, 2007. – 727 с.
19. 31.211я73
О 75 Основи технічної електроніки [Текст]: у 2 книгах /М.Б.Гумен, А.М.Гуржій, В.М.Співак та ін. Книга 1. Теорія електронних кіл. – К. : Вища школа, 2008. – 727 с.
20. 31.211я73
О 75 Основи технічної електроніки [Текст]: у 2 книгах: підручник /В.І.Бойко, А.М.Гуржій, В.Я.Жуйков та ін. Книга 2. Схемотехніка. – К. : Вища школа, 2007. – 510 с.
21. 31.211я73
О 75 Основи технічної електроніки [Текст]: у 2 книгах: підручник /В.І.Бойко, А.М.Гуржій, В.Я.Жуйков та ін. Книга 2. Схемотехніка. – К. : Вища школа, 2008. – 510 с.

Привітання студентів

У наступному році бажаю всім викладачам здоров'я, терпіння і хорошого настрою. Бо для нас, студентів, немає більшої радості, аніж коли кожен викладач приходить на пару усміхненим і щасливим!

Андрій Возний

Вітаю з Новорічними святами викладачів і студентів нашого університету, а особливо – Інституту історії і політології! Протягом року Ви на різних рівнях прославляли наш університет! Тому бажаю Вам гарного святкового відпочинку! Колядуйте на здоров'я і підтримуйте наші національні традиції!

Андрій Живачівський

Різдвяні свята для українців – це велике родинне свято! Тому бажаю Вам родинного затишку і тепла! Колядуйте і веселіться, бо ми того варті!

Скоблей Антон

Напередодні Нового Року прийнято загадувати бажання і вірити, що вони обов'язково здійсняться. Нехай прийдешній рік виправдає ваші самі добрі надії і прагнення, принесе достаток і добробут вашим сім'ям. Нехай панують у ваших домівках мир, взаєморозуміння й любов.

Регіна Коник

Вітаємо з Новорічними та Різдвяними святами! Натхнення, впевненості Вам у своїх силах, творчих перемог! Нехай у 2009 році всі задуми, мрії, сподівання будуть втілені у життя! Хай Новий рік подарує зустрічі з хорошими, добрими людьми, здатними підтримати і допомогти! Нехай у ці святкові дні Ваші оселі будуть наповнені сміхом, радістю, добром! Гучних компаній, море шампанського, апельсинів і солодощів!!! Веселих свят!!!

Світлана Федорак і Надя Нечаєва

Вітаю з Новорічними святами! Любові Вам, щастя, тепла у Ваших душах! Нехай здійсняться всі ваші найзаповітніші мрії!

Айше Зевадінова

Свята – нечаста для нас нагода побувати вдома і хоч трохи відпочити. Тому бажаю набратися сил та ідей для нових звершень у новому 2009 році.

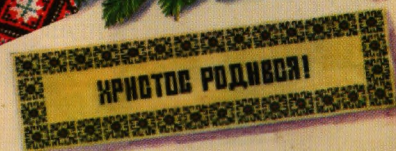
ХРИСТОС СЯ РОЖДАЄ!
Олег Дзьоба

Любомир Кліщ

Христос Народився!

Вклоняюся небу, що в зорях
розквітло,
Там Божої правди живе
торжество.
Христос народився й на серці так
світло,
І губи шепочуть: - Славімо
Його!
Христос народився, Син Бога
живого,
І зірка у небі, як сонце зійшла.
І скільки на світі нам жити для
того,
Щоб серцем збагнути всю велич
Різдва?!
Зоря Вифлеємська у небі сіяє,
Єднає людей всіх в молитвах
щодня,
Із Божої ласки над нами витає
Дух Миру, Надії, Любові й Добра.
Пречиста Марія дитину голубить
І більшого щастя на світі нема!
Як Матінка Божа Ісусика любить,
Так кожного з нас обнімає вона!!!
Як радісно нині ангели співають.
Злились воєдино і небо й земля.
Від серця до серця людський рід
вітають
З народженням Божого Сина
Христа!

Засновник видання - Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (ректор - член-кореспондент НАНУ, доктор фізико-математичних наук, професор **Богдан Остафійчук**)
Відповідальні за випуск:
Наталія Криворучко, Наталія Марчук
Верстка і дизайн:
Жанна Дутчак

Газета зареєстрована обласним управлінням у справах преси та інформації Івано-Франківської облдержадміністрації від 29.08.2005р.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу інформації № 555, серія ІФ

Редактор - кандидат філологічних наук **Любомир Кліщ**
Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати текст. Висловлені авторами думки можуть не збігатися з позицією редакції